

पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांच्या पारंपारिक उघड्या प्रवाही पध्दतीच्या कालवा वितरण प्रणालीचे रुपांतरण बंद नलिका वितरण प्रणालीमध्ये करण्याचे धोरण निश्चित करण्यासाठी समितीची स्थापना.

**महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग
शासन निर्णय क्र.सिंचन २०२५/प्र.क्र. १४/२०२५/जसं (धोरण)**

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : ०१.०८.२०२५

- संदर्भ :-** १) शासन निर्णय क्र. सिंचन - २०२५ /प्र.क्र.२४/२०१५/ जसं (धोरण) दि.१३.०१.२०१७
व शासन शुध्दीपत्रक दि.१८.०१.२०१७
२) शासन परिपत्रक क्र. सिंचन / प्र.क्र.२४ (भाग-२)/२०१९/जसं (धोरण) दि.०२.०२.२०१७
३) शासन परिपत्रक क्र.सिंचन २०२३/प्र.क्र.११/२०२३/जसं (धोरण) दि.२८.०२.२०२४

प्रस्तावना :

सिंचन प्रकल्पात नलिकेद्वारे पाण्याचे वितरणाबाबत संदर्भ १ च्या शासन निर्णयान्वये धोरण निश्चित करण्यात आले असून संदर्भ २ च्या शासन परिपत्रकान्वये नलिकेद्वारे वितरण प्रणाली धोरणाबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. तसेच नलिकेद्वारे वितरण प्रणालीकरिताची हस्तपुस्तिका देखील प्रसिध्द करण्यात आली आहे. संदर्भ २ च्या परिपत्रकामध्ये संदर्भ ३ अन्वये सुधारणा करण्यात आल्या आहेत.

उपरोक्त नलिके वितरण प्रणालीच्या धोरणानुसार नलिका वितरण तांत्रिक व आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य ठरत असल्यास नलिका वितरण प्रणाली राबविता येते. हे धोरण बांधकामाधीन प्रकल्पांसाठी लागू आहे. कालवा प्रणालीची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी अस्तित्वातील उघड्या प्रवाही कालवा प्रणालीऐवजी बंदिस्त नलिका वितरण प्रणालीचा अवलंब करण्याबाबत निश्चित असे धोरण नाही. जलसंपदा विभागाकडील पाटबंधारे प्रकल्पाची मोठया प्रमाणात पारंपारिक उघड्या प्रवाही पध्दतीची कालवा प्रणाली अस्तित्वात असून पाणी झिरपणे, बाष्पीभवन (Evaporation) इत्यादी कारणास्तव सिंचन प्रभावी होत आहे. विविध लोकप्रतिनीधी तसेच पाटबंधारे महामंडळांकडून याअनुषंगाने अस्तित्वातील उघड्या प्रवाही कालवा प्रणालीचे रुपांतर बंद नलिका वितरण प्रणाली करण्याच्या मागण्या/प्रस्ताव प्राप्त होत आहेत.

वरील पार्श्वभूमी विचारात घेता पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांच्या अस्तित्वातील पारंपारिक उघड्या प्रवाही पध्दतीचा कालवा वितरण प्रणालीचे रुपांतरण बंद नलिका वितरण प्रणालीमध्ये करण्याचे धोरण निश्चित करण्यासाठी अभ्यास समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांच्या अस्तित्वातील पारंपारिक उघड्या प्रवाही पध्दतीच्या कालवा प्रणालीचे रुपांतरण बंद नलिका वितरण प्रणालीमध्ये करण्याचे धोरण निश्चित करण्यासाठी पुढील प्रमाणे अभ्यास समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	सदस्याचे नाव	पद
१.	कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे	अध्यक्ष
२.	कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे	सदस्य
३.	मुख्य अभियंता (जसं), गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, छत्रपती संभाजीनगर	सदस्य
४.	मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर	सदस्य
५	अधीक्षक अभियंता, कालवे संकल्पचित्र मंडळ, मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक	सदस्य
६	अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे	सदस्य सचिव

कार्यकक्षा : समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल.

१. पूर्ण झालेल्या सिंचन प्रकल्पाच्या पारंपारिक उघड्या प्रवाही पध्दतीच्या कालवा प्रणालीचे रुपांतरण बंद नलिका प्रणालीमध्ये करण्यासाठी सर्वकष निकष निश्चित करणे.
२. बंद नलिका वितरण प्रणालीमध्ये रुपांतरण केल्याने उघड्या प्रवाही पध्दतीच्या कालव्यांच्या उपलब्ध होणाऱ्या जमिनीच्या वापराबाबतची मार्गदर्शक तत्वे ठरविणे.
३. उपरोक्त १ व २ विचारात घेऊन धोरणाचा प्रारूप मसुदा सादर करणे.

कालावधी : सदर समितीने शासन निर्णय प्रसिध्दीच्या दिनांकापासून ३ महिन्यात अहवाल शासनास सादर करावा.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्यांचा संगणक संकेतांक २०२५०८०११६५४९०१२२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(निलेश भोईर)
शासनाचे उप सचिव

प्रत:

१. मा.राज्यपालांचे सचिव,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
३. मा.मंत्री (जलसंपदा) (गोदावरी व कृष्णा खोरे विकास महामंडळ) यांचे खाजगी सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.मंत्री (जलसंपदा) (विदर्भ, तापी व कोकण खोरे विकास महामंडळ) यांचे खाजगी सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
५. अपर मुख्य सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक
६. सचिव (प्रकल्प समन्वय) जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक
७. सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक
८. सर्व कार्यकारी संचालक, पाटबंधारे विकास महामंडळ
९. महालेखापाल १ व २ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र, नागपूर
११. आंतरवित्त सल्लागार व सहसचिव, जलसंपदा विभाग
१२. अध्यक्ष, सर्व समिती सदस्य व सदस्य सचिव
१३. सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग
१४. सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग
१५. जलसंपदा (धोरण) कार्यासन (संग्रहार्थ)